

27 Afstemming (17) *Het model van de slimme ziel van een 5 jarig jongetje*

Harrie Regtering¹

13072023

Voor de niet ingewijde (familie)lezers: ik ben bezig met het werkwoord ‘afstemmen’ en het zelfstandig naamwoord ‘afstemming’. Uit gesprekken met anderen ontstaan afleveringen die vanuit een bepaalde invalshoek – bijvoorbeeld kunstmatige intelligentie – afstemmen of afstemming belichten. Tot nu toe zijn er 14 afleveringen op watiknietbegrijp geplaatst.

De invalshoek waar ik nu mee bezig ben is ‘het model van de slimme ziel’. Ieder van ons gebruikt in het afstemmen meer of minder een model van de eigen slimme ziel. Kennis van je eigen model van de slimme ziel helpt je in allerlei afstemmingen in relaties van privé tot maatschappij. Met als belangrijke driehoek: maatschappelijke waarden, institutionele normen en eigen (gesocialiseerde) interne motivatie. Over de kenmerken van het model van de slimme ziel zijn aflevering 13 en 14 samen met anderen (in concept) geschreven. Die ga ik hier niet samenvatten. Maar ik zocht nog naar een passend en klinkend slotakkoord.

Bij de trouwerij, op het gemeentehuis en later op Den Ouden Dam zag ik het 5 jarig jongetje doen wat hij deed. Ik zag onder andere de intergenerationale ontwikkeling van zo’n slimme ziel. Gewoon in alledaagse situaties dóór met elkaar verbonden levens. En schreef onderstaande aflevering die uiteraard eerst al langs de opbouwend kritische blik van mijn echtgenote is gegaan. Ook weer afstemming. Niet alles wat er staat hoeft te kloppen, mijn verbeelding mag er een rol in spelen.

Het jongetje is een jaar of vijf. Hij heeft zich speciaal mooi aangekleed (‘pietenpak’) voor de trouwpartij van zijn oma en opa op het gemeentehuis in de Betuwe. Zonder het te weten maakt hij deel uit van een ceremonie van een maatschappelijke institutie: twee mensen met al hun bezittingen verenigen voor de wet. Opa en oma hebben er samen al vijftig jaar op zitten en zijn zelf onderdeel van en actieve participanten aan de maatschappelijke ontwikkelingen in die tijd.

Het jongetje woont met hen samen op een meergeneratie boerderij, met land voor dieren en een natuurcamping voor mensen. Er wordt geleefd met oog voor de traditie van het ‘boeren’ in die streek. Op die plek hebben opa en oma, en de kinderen die zij kregen, de afgelopen dertig jaar de boerderij weer in het volle, ecologische, gebruik terug, eigenlijk vooruit, gebracht.

Het jongetje pakt op de ceremonie een rol die hem ligt: timmeren met de voorzittershamer op de tafel van de BABS die het huwelijk voltrekt. Als zijn twee jaar oudere zusje achter de kathedr gaat staan en uit haar hoofd haar opa en oma een bruiloftsspeech geeft, improviseert hij er zelf direct achter aan. Wat zij kan, kan ik ook. Hij schuift de stoel achter de kathedr, klimt erop en geeft op eigen wijze zijn eigen felicitaties aan opa en oma.

De familie gaat huiswaarts om de trouwpartij een beetje te vieren. Het grote feest is in het najaar, uiteraard ook op het eigen erf. Het door de familie gedeelde erf wordt, naast opa en oma bewoond door twee van de drie kinderen die met hun partners weer terug hier zijn komen wonen. Het derde en jongste kind bereidt haar terugkeer met haar partner ooit nog voor. Voor het jongetje is

---

¹ regte061@planet.nl; www.watiknietbegrijp.nl

het vanzelfsprekend dat zijn vader de natuurcamping runt. Zoals zijn opa dat eerder deed. Met wie hij nog vaak, net als met zijn vader (geen idee dat dat een gepromoveerd historicus is die zijn levensloop verlegd heeft), meeloopt om klusjes op het terrein te doen. Dieren voeren, gras maaien, een voedselbos aanleggen, de afrastering herstellen, ja en ook de riolering herstellen of een kleine verbouwing doen. Wat van het land komt wordt als eigen voedsel gebruikt, of zoals de appeloogst, verwerkt tot appelsap. Dozen vol flessen en pakken voor de lokale verkoop. Het jongetje drinkt er gretig van. Overal wordt met hout en andere verantwoorde materialen, apparaten en energiebronnen gewerkt.

Daar weet zijn oom, die nu pizza's bakt en aan tafel brengt, alles van. Gepromoveerd materiaalfysicus, werkzaam bij de chips machine fabrikant (Research specialist nanotribology and atomic force microscopy). Daar heeft het jongetje ook nog geen enkel besef van, maar van de pizza's des te meer. Niet van hoe ze gemaakt worden, glutenvrij en met welk bakpoeder, veganistisch. Maar hij helpt zijn oom graag bij het maken en op eten. Want hij verbruikt een heleboel energie op dat erf met al zijn mogelijkheden qua land, bebouwing en aanwezige anderen. Dat er vreemden met tenten, campers, kinderen en dieren op het terrein zijn, die komen en gaan, de faciliteiten gebruiken, hoort bij wat normaal is. Op school zal hij er wel achter komen dat dat niet voor alle kinderen geldt.

In binnenruimten legt hij soms de handen op zijn oren als er teveel geluiden zijn die hij niet zelf maakt. Hij hangt een beetje tegen zijn moeder aan, morgen gaan ze met hun gezin op vakantie naar Frankrijk. Ze ziet er moe uit en meldt dat ze de afwezigheidsassistent heeft aangezet. Ze is vaak weg naar conflictgebieden om daar onderzoek te doen en werkt hard aan haar weg naar de top in haar discipline en academische carrière. Waarvoor de meer-generatie-bewoning en de keuze van haar man, zijn papa, ook weer gunstige voorwaarden zijn. Terwijl de jongen hangt, houden de beste vriend en getuige van opa en de beste vriendin en getuige van oma speeches over hun gezamenlijke verleden. Alles wat er gezegd kan worden over hun onderlinge verbindingen, de groei en ontwikkeling daarvan, wordt met tederheid en emotie gezegd. Prachtig. Vrije wil, autonomie, verbinding, loyaliteit. Hoe ze elkaars ziel raakten, al zeiden ze dat met andere woorden. Maar het jongetje zijn lijf wordt er onrustig door en zijn moeder legt haar hand op haar lippen om hem wat stiller te laten zijn. Even voegt hij zich en ontsnapt dan in een eigen activiteit: de slingers in een boompje verhangen.

Het gesprek komt op familie waarden zoals opa en oma die zelf in hun eigen ontwikkeling uitgezocht en mede door avontuurlijke verre reizen verder ontwikkeld hebben. Ze hebben allebei gestudeerd en keuzen gemaakt. De een ging als geograaf/antropoloog en politiek activist (Palestina, anti militarisme, politieke dienstweigeraar) later met een eigen bedrijf tuinen ontwerpen en onderhouden met respect voor de natuur. Zoals hij ook de mogelijkheden aanvoelde van het eigen erf en daarvoor ontwierp, zaagde, timmerde, bouwde en bewerkte. Hij zag de mogelijkheden die al eeuwen in de grond en in de geschiedenis aanwezig waren. De ander (geografie) ging door het feminisme en man vrouw relaties werken in het unieke Vrouwendocumentatiecentrum en volgde daarvoor opleidingen. We lachen samen over de vrouwengroepen en mannengroepen in de jaren '70 en de gesprekken daarin over de verschillen tussen mannen en vrouwen. De opbrengsten zijn wel degelijk als onderstroom daarvan (in hun hechte vriendschappen, ze hebben anders als mannen en vrouwen leren praten) behouden. Tegenwoordig is dat maatschappelijk normaal. Ook voor hun kinderen. Zij ging door naar de publieke sector, werkte als strategisch communicatie adviseur bij de gemeentelijke overheid en ontwikkelde zich in haar vrije tijd verder op het terrein van de kunst.

Het slimme zieltje van het jongetje weet daar allemaal nog niks van, al hoort hij die woorden en ontsluit dat mede zijn taalvermogen. Hij weet wel dat oma altijd in de buurt is, met wie hij in de groentetuin samen kan werken. en van alles leert over zaaien, bewerken en oogsten. Maar papa was van de week ook trots op de oogst van de eerste courgette van dit jaar.

Eigenlijk weet het jongetje niet beter dat zijn tante een zusje van zijn moeder is en er ook altijd is. Geen idee dat zij conservator is (genomineerd als talent van het jaar) van een museum. Maar ze is veel te druk om veel thuis te zijn. Nu zit ze in de laatste fase van een uniek project van universiteit en natuurwetenschap, kunst en jonge studenten uit allerlei verschillende disciplines. De groep onderzoekers van de plaatselijke universiteit, betrokken bij het maken van de eerste foto van het zwarte gat - wat het jongetje alleen nog maar ziet wanneer hij dat in de grond graaft - maakt ook deel uit van het project. Dat zoekt de bestaande grenzen in wetenschap en kunst op. Wat betekent de in Namibië geplaatste telescoop voor de oorspronkelijke bewoners en voor hun culturele historie? Hoeveel kolonialisme was nodig om natuurwetenschap, astrofysica de voorwaarden te bieden om tot zulke prestaties als het maken van die foto van het zwarte gat te komen? Met welke kunst maken we zichtbaar dat wat in die context voor velen een vanzelfsprekendheid is, voor anderen een vernietiging of aantasting is geweest? De expositie zal laten zien dat er mensen zijn die zelf als hoogleraar astrofysica, kunstenaar en 'native' die nu nog 'ongepaste' en ongemakkelijke vragen stellen en er antwoorden op vinden die verandering van praktijken voorspelt.

Tot hier is dit slechts een fragment van de beschrijving van het ecosysteem waarin het model van de slimme ziel van dit jongetje zich vanuit zijn aanleg verder zal ontwikkelen. Dat geldt op een andere manier ook voor zijn zusje, die al twee zwemdiploma's heeft en die zichzelf heeft aangeleerd om een handstand achterover te maken. Zou ze in een ander gezin allang op turnen of acrobatiek zitten?

De ontwikkeling van de slimme ziel heeft een intergenerationeel fundament in de ontwikkeling van de slimme zielen in de familie. Elk van de leden heeft weer een heel netwerk van vrienden en vriendinnen wiens slimme zielen ook positief aansluiten. Zonder dit geheel is er in geen enkele slimme ziel ontwikkeling.

Het potentieel van de te ontwikkelen slimme ziel door en in deze context voor dit jongetje en zijn zusje is duidelijk. Misschien ontwikkelt de 5 jarige niet alleen zijn eigen onbewuste slimme ziel, maar voedt zelf ook weer de slimme zielen van de aanwezige bruiloftsgasten, of ontzorgt, of haalt de spanning eruit². De rol van de slimme ziel, hoewel het bij hem nog piepklein in ontwikkeling is en nog van alles kan worden, is ook duidelijk. Er zijn, metaforisch gezegd, in de omgeving genoeg laadpalen voor zijn interne motivatie systeem.

Maar deze aflevering levert nog wat op. Het aanvankelijk in 27 Afstemming (13) geschetste model van de slimme ziel moet worden aangepast. Dank je wel, jongetje. Probeer aan de hand daarvan de mogelijke lijnen tussen de punten in een leven maar eens te trekken.

(Den Ouden Dam, 13 juli 2023)

---

² Terechte toevoeging door Leike van Oss dd. 21072023 na haar lezing van deze aflevering.

